

Lovforslag nr. L 104. Fremsat den 28. januar 2009 af justitsministeren (Brian Mikkelsen)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v.

(Forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af peberspray)

§ 1

I lov om fuldbyrdelse af straf m.v., jf. lovbe-
kendtgørelse nr. 1337 af 3. december 2007, som
ændret senest ved § 17 i lov nr. 1336 af 19. de-
cember 2008, foretages følgende ændring:

1. I § 62 indsættes som *stk. 6*:

»*Stk. 6.* Justitsministeren kan iværksætte en
forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af
peberspray i visse af Kriminalforsorgens institu-
tioner.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2009.

§ 3

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og
Grønland.

Stk. 2. Loven kan ved kongelig anordning sæt-
tes i kraft for Færøerne med de ændringer, som
de særlige færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Formålet med lovforslaget er at indsætte en hjemmel i straffuldbyrdelsesloven, der gør det muligt for justitsministeren at iværksætte en forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af peberspray i visse af Kriminalforsorgens institutioner.

I dag kan magtanvendelse over for indsatte i Kriminalforsorgens institutioner efter straffuldbyrdelsesloven ske ved brug af greb, skjold, stav og tåregas. Magtanvendelse kan bl.a. ske, hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand, f.eks. i forbindelse med slagsmål mellem indsatte, angreb på personalet, eller hvis en indsat barrikaderer sig i sit opholdsrum med selvbeskadigelse for øje.

Den ovennævnte opregning i straffuldbyrdelsesloven af, hvilke magtmidler der kan anvendes i Kriminalforsorgen, antages at være udtømmende, og en forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af peberspray vil derfor kræve en særlig lovhjemmel. Hvis lovforslaget vedtages, vil justitsministeren iværksætte en forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af peberspray i visse af Kriminalforsorgens institutioner. Hensigten hermed er at indhøste erfaringer med brug af peberspray, som allerede anvendes f.eks. af politiet og af den svenske kriminalforsorg (Kriminalvården), og på grundlag heraf vurdere, om peberspray bør indføres som permanent magtmiddel i Kriminalforsorgen.

Der vil i givet fald som led i forsøgsordningen – på samme måde som for de magtmidler, der kan anvendes i dag – blive fastsat nærmere regler om anvendelse af peberspray som magtmiddel over for indsatte, og hvordan dette i givet fald skal ske. Magtanvendelse ved brug af peberspray vil endvidere skulle ske i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens almindelige regler om magtanvendelse, herunder navnlig proportionalitetsprincippet og skånsomhedsprincippet.

2. Gældende ret

Efter straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 1, kan en institution under Kriminalforsorgen anvende magt over for en indsat, hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold, overvinde voldsom modstand eller for at hindre selvmord eller anden selvbeskadigelse. Institutionen kan desuden anvende magt for at hindre undvigelse eller standse undvegne. Endelig kan institutionen anvende magt for at gennemtvinge en påbudt foranstaltning, når øjeblikkelig gennemførelse af denne er nødvendig, og den indsatte afviser eller undlader at følge personalets anvisninger herom.

Magtanvendelse kan ske ved greb, skjold, stav og tåregas, jf. straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 2. Bestemmelsen antages at indeholde en udtømmende opregning af, hvilke magtmidler der kan anvendes over for indsatte i institutioner under Kriminalforsorgen.

Straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 3, indeholder et almindeligt proportionalitetsprincip, hvorefter magtanvendelse ikke må gennemføres, såfremt det efter indgrebets formål og den krænkelse og det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Magtanvendelse skal endvidere foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader, jf. straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 4, og der skal gennemføres lægetilsyn efter magtanvendelse, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af magt, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 5, fastsætter justitsministeren regler om anvendelse af magt over for indsatte. Reglerne herom findes i bekendtgørelse nr. 382 af 17. maj 2001 om anvendelse af magt over for indsatte i fængsler og arresthuse (magtanvendelsesbekendtgørelsen). Efter magtanvendelsesbekendtgørelsens § 2 må der kun anvendes greb, skjold, stav og tåregas i overensstemmelse med retningslinjer fra Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgen. Der er i magtanvendelsesbekendtgørelsen fastsat nærmere regler om anvendelsen af de enkelte magtmidler, f.eks. om hvordan stav må anvendes mod ind-

satte. I medfør af bekendtgørelsens § 4 må stav kun bæres, hvis der konkret foreligger en særlig risikosituation, hvor anvendelse af stav kan blive nødvendig, og udlevering af stav kan kun ske med tilladelse fra institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil.

Efter magtanvendelsesbekendtgørelsens § 8 er det institutionens leder eller den, som bemyndiges dertil, som kan træffe afgørelse om anvendelse af magt over for indsatte. Tillader forholdene i det enkelte tilfælde ikke, at man afventer denne beslutning, træffer den tilstedeværende fængselsfunktionær, som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde (f.eks. en afdeling i et arresthus eller fængsel), beslutning om anvendelse af magt. I disse tilfælde skal institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, så hurtigt som muligt underrettes om det passerede, bl.a. med henblik på at vurdere, om beslutningen om magtanvendelse var berettiget.

3. Lovforslagets udformning

3.1. Peberspray er en væske, der består af et peber-ekstrakt, og som ved hjælp af en drivgas sprøjtes mod den, som den koncentrerede stråle rettes imod. Det aktive stof i peberspray er capsaicin (oleoresin capsicum).

Pebersprayen udsender en tynd, komprimeret stråle, som virker i en afstand af op til 6-7 meter. Pebersprayen skal ramme den pågældende i ansigtet/pannen for at virke optimalt og forårsager akut øjenkrampe med deraf følgende midlertidig blindhed, som varer i ca. 30-45 minutter, og peberspray er derfor effektivt som middel til pacifisering. Virkningen indtræffer øjeblikkeligt, selv hvis den pågældende har lukket øjnene under påvirkningen, fordi pebersprayen vil virke, når vedkommende blinker med øjnene. Foruden akut øjenkrampe giver peberspray sven i huden, irritation af slimhinderne og hoste, og desuden vil den pågældende, der rammes, blive desorienteret og føle ubehag.

Ved anvendelse af peberspray kan der ydes førstehjælp til den ramte ved at skylle ansigtet og øjnene med vand, gerne i et stykke tid, da det lindrer smerterne og skyller peberpartiklerne væk. Desuden kan den pågældende beroliges med, at virkningen forsvinder helt efter ca. 2 timer, men hvis ansigtet og øjnene skyles, forsvinder smerterne efter ca. 45 minutter.

3.2. Der blev i 2006 iværksat en forsøgsordning med anvendelse af peberspray som magtmiddel i visse politikredse. Erfaringerne fra denne forsøgsordning viste, at peberspray er egnet som magtmiddel for politiet, og at peberspray er et værdifuldt supplement til de magtmidler, som politiet allerede råder over. For-

søgsordningen viste, at peberspray i tilspidsede situationer kan overflødiggøre anvendelsen af mere indgribende magtmidler og dermed medvirke til, at der sker færre skader under anholdelser mv. På baggrund af erfaringerne fra forsøgsordningen er peberspray indført som magtmiddel i politiet pr. 1. januar 2008, jf. bekendtgørelse nr. 1430 af 11. december 2007 om ændring af bekendtgørelse om politiets anvendelse af visse magtmidler mv.

Der er ved den nævnte bekendtgørelse fastsat nærmere regler om anvendelse af peberspray i politiet. Efter bekendtgørelsens § 25 a må politiet kun anvende peberspray med henblik på at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på person, at afværge overhængende fare i øvrigt for personers liv eller helbred, at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på samfundsvigtige institutioner, virksomheder eller anlæg, at sikre gennemførelse af tjenestehandlinger, mod hvilke der gøres aktiv modstand, eller at sikre gennemførelse af tjenestehandlinger, mod hvilke der gøres passiv modstand, såfremt tjenestehandlingens gennemførelse skønnes uopsættelig, og anden og mindre indgribende magtanvendelse skønnes åbenbart uegnet.

For peberspray tages i brug mod en person, skal den pågældende så vidt muligt orienteres om, at politiet har til hensigt at bruge peberspray, hvis ikke politiets påbud efterkommes, og det skal så vidt muligt sikres, at vedkommende har mulighed for at efterkomme påbuddet, jf. bekendtgørelsens § 25 b. Desuden skal politiet efter bekendtgørelsens § 25 c så vidt muligt og i fornødent omfang tilbyde at afhjælpe gener, der er forårsaget af, at en person har været udsat for peberspray. Har politiets brug af peberspray mod en person medført gener, der skønnes at kræve lægehjælp, skal den pågældende straks undersøges af en læge. Endelig må der efter bekendtgørelsens § 25 d kun anvendes typer af peberspray, som er godkendt af Rigspolitiet.

3.3. Peberspray har endvidere været anvendt som magtmiddel i den svenske kriminalforsorg siden 2006, og der er fastsat nærmere regler om anvendelsen af peberspray i foreskrifter og almæne råd af 25. januar 2006 om anvendelse af pepparspray (OC-spray) i Kriminalvården.

Efter forskriftens § 2 må peberspray anvendes efter de generelle regler om magtanvendelse (kapitel 24, § 2 i den svenske straffelov (brottsbalken)). Efter disse regler kan magtanvendelse i visse nærmere angivne tilfælde finde sted, hvis dette under hensyn til omstændighederne skønnes forsvarligt for at gennemføre en tjenestehandling mv. Magtanvendelse må dog ikke ske, hvis mindre indgribende midler er tilstrækkelige

F. t. l. vedr. fuldbyrdelse af straf m.v.

(proportionalitetsprincippet), og skal altid ske under hensyntagen til den smerte og det ubehag, som indgrebet indebærer for den, der udsættes for magtanvendelsen (skånsomhedsprincippet).

Desuden er der i forskriften fastsat regler om, at det personale, der skal anvende pebersprayen, skal modtage uddannelse heri, og institutionerne skal fastsætte lokale retningslinjer om, hvilket personale der må anvende peberspray. Efter de svenske regler kan personalet bære peberspray som permanent udstyr. Når pebersprayen har været anvendt, skal der ydes hjælp til den person, der har været udsat for magtanvendelsen. Endvidere skal lederen for den pågældende institution og den centrale sikkerhedsenhed i den svenske kriminalforsorg underrettes om anvendelse af peberspray.

Den svenske kriminalforsorg har oplyst, at man i praksis både har anvendt peberspray i forbindelse med indsattes overfald mod personalet og i forbindelse med indsattes indbyrdes overfald, herunder ved anvendelse af stikvåben. Det er den svenske kriminalforsorgs erfaring, at personalet med anvendelsen af peberspray kan gribe tidligere ind i en potentielt risikofyldt konflikt, så personalets magtanvendelse bliver mindre voldsom. Hertil kommer, at det er den svenske kriminalforsorgs erfaring, at der er en væsentlig præventiv effekt forbundet med anvendelsen af peberspray, idet alene truslen om anvendelse af peberspray i mange tilfælde har været tilstrækkelig til, at den indsatte er afstået fra yderligere voldelig adfærd. Der har ikke i forbindelse med den svenske kriminalforsorgs anvendelse af peberspray været tilfælde med medicinske skadevirkninger hos personer, som har været udsat for peberspray.

3.4. Som nævnt ovenfor anvendes peberspray allerede i dag som magtmiddel bl.a. i politiet og i den svenske kriminalforsorg, og der er både i politiet og hos den svenske kriminalforsorg gode erfaringer med at anvende peberspray. Brug af peberspray kan således medvirke til at begrænse anvendelsen af andre mere indgribende magtmidler, og erfaringerne fra både politiet og den svenske kriminalforsorg viser, at truslen om at anvende peberspray i flere tilfælde har været tilstrækkelig til at hindre yderligere voldelige handlinger mv., således at alene truslen om at anvende peberspray har haft en væsentlig præventiv effekt.

Anvendelsen af magtmidler i Kriminalforsorgens institutioner her i landet er generelt begrænset, bl.a. fordi sikkerheden i vidt omfang baseres på den såkaldte dynamiske sikkerhed, dvs. personalets løbende kontakt med og kendskab til de indsatte, som indebærer, at tilspidsede situationer kan imødegås. I 2007 blev der således i alt anvendt magt i Kriminalforsor-

gens institutioner i 199 tilfælde, hvoraf langt hovedparten (179 tilfælde) angik magtanvendelse ved brug af håndkraft (greb). Der blev alene anvendt stav 7 gange og skjold 13 gange, og der blev slet ikke anvendt tåregås.

I lyset af de gode erfaringer med anvendelse af peberspray som magtmiddel i politiet og i den svenske kriminalforsorg finder Justitsministeriet, at det bør vurderes, om der også i den danske kriminalforsorg bør være mulighed for at anvende peberspray som magtmiddel. Der synes således i praksis at være en præventiv effekt alene ved en trussel om at anvende peberspray. Direktoratet for Kriminalforsorgen har foreslået, at der i første omgang iværksættes en forsøgsordning med peberspray som magtmiddel i visse af Kriminalforsorgens institutioner med henblik på at indhøste praktiske erfaringer, der kan danne grundlag for en stillingtagen til, om peberspray bør indføres som et permanent magtmiddel også i den danske kriminalforsorg.

Som anført i pkt. 2 ovenfor antages straffuldbyrdesloven at indeholde en udtømmende opregning af, hvilke magtmidler der kan anvendes i Kriminalforsorgen, og en forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af peberspray vil derfor kræve en særlig lovhjemmel. Justitsministeriet foreslår på denne baggrund, at der i straffuldbyrdesloven indsættes en hjemmel til, at justitsministeren kan iværksætte en forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af peberspray i visse af Kriminalforsorgens institutioner.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der således blive iværksat en forsøgsordning med brug af peberspray som magtmiddel i udvalgte institutioner i Kriminalforsorgen. Straffuldbyrdeslovens almindelige regler om magtanvendelse vil i givet fald finde anvendelse også for brug af peberspray som magtmiddel, herunder at brug af peberspray skal ske i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet og skånsomhedsprincippet, jf. straffuldbyrdeslovens § 62, stk. 3 og 4. Forsøgsordningen vil blive udformet sådan, at peberspray, herunder trussel om at bruge peberspray, f.eks. vil kunne anvendes i en situation, hvor institutionen ellers ville overveje at anvende tåregas eller stav og skjold mod en indsat, som vil angribe personalet, når personalet forsøger at komme ind i den indsatte celle.

Der vil endvidere blive fastsat nærmere regler om anvendelsen af peberspray som magtmiddel. Det vil bl.a. blive fastsat, at før peberspray i givet fald tages i brug mod en person, skal den pågældende så vidt muligt orienteres om, at institutionen har til hensigt at bruge peberspray, hvis ikke institutionens påbud efter-

kommes, og det skal så vidt muligt sikres, at vedkommende har mulighed for at efterkomme påbuddet. Institutionen skal endvidere så vidt muligt og i fornødent omfang tilbyde at afhjælpe gener, der er forårsaget af, at en indsat har været udsat for peberspray. Desuden skal der straks gennemføres lægetilsyn efter anvendelse af peberspray, hvis der er mistanke om sygdom, herunder om tilskadekomst hos den indsatte i forbindelse med anvendelsen af peberspray, eller hvis den indsatte selv anmoder om lægehjælp.

Der vil endvidere blive fastsat regler om, at peberspray kun må bæres, hvis der foreligger en særlig risikosituation, hvor anvendelse af peberspray kan blive nødvendig, og i givet fald kan udlevering af peberspray kun ske med tilladelse fra institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil. Dette svarer til, hvad der i dag gælder vedrørende anvendelse af stav, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 4.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har oplyst, at hvis lovforslaget vedtages, vil forsøgsordningen blive iværksat i Statsfængslet i Østjylland, Statsfængslet i Nyborg, Anstalten ved Herstedvester, Københavns Fængsler og i arresthusene i Odense, Køge og Randers i en 1-årig forsøgsperiode. Direktoratet har oplyst, at personalet i de pågældende institutioner i givet fald vil blive undervist i brugen af peberspray forud for, at forsøgsordningen bliver iværksat.

Forsøgsordningen vil i øvrigt blive tilrettelagt sådan, at de pågældende institutioner skal indberette til Direktoratet for Kriminalforsorgen hvert enkelt tilfælde af udlevering af peberspray, tilkendegivelse om, at institutionen har til hensigt at bruge peberspray, og konkret anvendelse af peberspray med henblik på direktoratets evaluering af forsøgsordningen.

Med henblik på at få et tilstrækkeligt grundlag for at kunne vurdere erfaringerne med magtanvendelse ved brug af peberspray i Kriminalforsorgens institutioner bør forsøgsperioden være mindst et år. På grundlag af erfaringerne fra forsøgsordningen vil der i givet fald blive taget stilling til, om peberspray bør indføres som et permanent magtmiddel i Kriminalforsorgen, og der vil i så fald blive fremsat et lovforslag om ændring af straffuldbyrdelsesloven, jf. herved straffuldbyrdel-

seslovens § 62, stk. 2, der angiver de magtmidler, som kan anvendes i Kriminalforsorgen.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1, nr. 1 (forslag til straffuldbyrdelseslovens § 62, stk. 6), og bemærkningerne hertil.

4. De økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget skønnes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige af betydning.

5. De økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget skønnes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

6. De økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget skønnes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for borgerne.

7. De miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder mv.

Et udkast til lovforslaget har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre Landsret, Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Rigsadvokaten, Foreningen af Offentlige Anklagere, Rigspolitiet, Politiforbundet i Danmark, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Foreningen af Fængselsinspektører og Vicefængselsinspektører, Kriminalforsorgsforeningen, Dansk Fængselsforbund, HK-Landsklubben for Kriminalforsorgen, Dansk Socialrådgiverforening, Advokatrådet, Danske Advokater, Landsforeningen af Beskikkede Advokater, Institut for Menneskerettigheder, Retssikkerhedsfonden, Dansk Retspolitisk Forening og Kriminalistisk Forening (KRIM).

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ Mindreudgifter	Negative konsekvenser/ Merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen af betydning
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen af betydning
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

I bilag 1 til lovforslaget er de foreslåede bestemmelser sammenholdt med de nugældende regler.

Til § 1

Til nr. 1 (straffuldbydelseslovens § 62, stk. 6)

Det foreslås, at der indføres hjemmel til, at justitsministeren kan iværksætte en forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af peberspray i visse af Kriminalforsorgens institutioner.

Hvis lovforslaget vedtages, vil der på grundlag heraf blive gennemført en 1-årig forsøgsordning, hvorefter der som led i magtanvendelse over for indsatte kan anvendes peberspray i visse af Kriminalforsorgens institutioner. Hensigten hermed er at indhøste erfaringer med brug af peberspray, som i dag anvendes bl.a. af politiet, og på grundlag heraf vurdere, om peberspray bør indføres som permanent magtmiddel i Kriminalforsorgen.

På samme måde som for de magtmidler, der kan anvendes i dag i Kriminalforsorgen, jf. straffuldbyrdel-

seslovens § 62, stk. 2, vil der i givet fald som led i forsøgsordningen blive fastsat nærmere regler om anvendelse af peberspray som magtmiddel. Peberspray vil endvidere skulle anvendes i overensstemmelse med de almindelige regler om magtanvendelse i straffuldbydelsesloven, herunder proportionalitetsprincippet og skånsomhedsprincippet, jf. straffuldbydelseslovens § 62, stk. 3 og 4.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 2009.

Til § 3

Bestemmelsen fastsætter lovens territoriale gyldighedsområde og indebærer, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.

Den foreslåede ændring af straffuldbydelsesloven kan dog sættes i kraft for Færøerne ved kongelig anordning med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I lov om fuldbyrdelse af straf m.v., jf. lovbe-
kendtgørelse nr. 1337 af 3. december 2007, som
ændret senest ved § 17 i lov nr. 1336 af 19. de-
cember 2008, foretages følgende ændringer:

§ 62. Institutionen kan anvende magt over for
en indsat, hvis det er nødvendigt

- 1) for at afværge truende vold, overvinde vold-
som modstand eller for at hindre selvmord
eller anden selvbeskadigelse,
- 2) for at hindre undvigelse eller standse und-
vegne eller
- 3) for at gennemtvinge en påbudt foranstalt-
ning, når øjeblikkelig gennemførelse af den-
ne er nødvendig og den indsatte afviser eller
undlader at følge personalets anvisninger
herom.

Stk. 2. Magtanvendelse kan ske ved greb,
skjold, stav og tåregas.

Stk. 3. Magtanvendelse må ikke gennemføres,
såfremt det efter indgrebets formål og den kræn-
kelse og det ubehag, som indgrebet må antages
at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt ind-
greb.

Stk. 4. Magtanvendelse skal foretages så skån-
somt, som omstændighederne tillader. Der skal
gennemføres lægetilsyn efter magtanvendelse,
hvis der er mistanke om sygdom, herunder om
tilskadekomst, hos den indsatte i forbindelse
med anvendelsen af magt, eller hvis den indsatte
selv anmoder om lægehjælp.

Stk. 5. Justitsministeren fastsætter regler om
anvendelse af magt over for indsatte.

*Gældende formulering**Lovforslaget***1. I § 62 indsættes som *stk. 6*:**

»*Stk. 6.* Justitsministeren kan iværksætte en forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af peberspray i visse af Kriminalforsorgens institutioner.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2009.

§ 3

Stk. 1. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Stk. 2. Loven kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne med de ændringer, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Til lovforslag nr. L 104. Skriftlig fremsættelse (28. januar 2009)

Justitsministeren (Brian Mikkelsen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om fuldbyrdelse af straf m.v. (Forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af peberspray)

(Lovforslag nr. L 104).

Formålet med lovforslaget er at gøre det muligt for justitsministeren at iværksætte en forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af peberspray i visse af Kriminalforsorgens institutioner.

I dag kan magtanvendelse over for indsatte i Kriminalforsorgens institutioner efter straffuldbyrdelsesloven ske ved brug af greb, skjold, stav og tåregas. Andre magtmidler er ikke tilladt. Magtanvendelse kan bl.a. ske, hvis det er nødvendigt for at afværge truende vold eller overvinde voldsom modstand, f.eks. i forbindelse med slagsmål mellem indsatte, angreb på personalet, eller hvis en indsat barrikaderer sig i sit opholdsrum med selvbeskadigelse for øje.

Her i landet anvendes der sjældent magtmidler i Kriminalforsorgens institutioner, bl.a. fordi sikkerheden i vidt omfang baseres på den såkaldte dynamiske sikkerhed, dvs. personalets løbende kontakt med og kendskab til de indsatte, som indebærer, at tilspidsede situationer kan imødegås.

Peberspray anvendes allerede i dag som magtmiddel i bl.a. politiet og den svenske kriminalforsorg, og der er både i politiet og hos den svenske kriminalforsorg gode erfaringer med at anvende peberspray. Brug af peberspray kan således medvirke til at begrænse anvendelsen af andre mere indgribende magtmidler yderligere, og erfaringerne fra både politiet og den svenske kriminalforsorg viser, at truslen om at anvende peberspray i flere tilfælde har haft en væsentlig

præventiv effekt og været tilstrækkelig til at hindre yderligere voldelige handlinger mv.

I lyset af de nævnte gode erfaringer med anvendelse af peberspray som magtmiddel i politiet og i den svenske kriminalforsorg finder Justitsministeriet, at det bør vurderes, om der også i den danske kriminalforsorg bør være mulighed for at anvende peberspray som magtmiddel. Ved en forsøgsordning med peberspray som magtmiddel i visse af Kriminalforsorgens institutioner kan der indhøstes praktiske erfaringer, som kan danne grundlag for en stillingtagen til, om peberspray bør indføres som et permanent magtmiddel også i den danske kriminalforsorg.

Opregningen i straffuldbyrdelsesloven af, hvilke magtmidler der kan anvendes i Kriminalforsorgen, antages som ovenfor nævnt at være udtømmende, og en forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af peberspray vil derfor kræve en særlig lovhjemmel. Hvis lovforslaget vedtages, vil der blive iværksat en forsøgsordning med magtanvendelse ved brug af peberspray i visse af Kriminalforsorgens institutioner i en 1-årig forsøgsperiode.

Der vil i givet fald som led i forsøgsordningen – på samme måde som for de magtmidler, der kan anvendes i dag – blive fastsat nærmere regler om anvendelse af peberspray som magtmiddel over for indsatte, og hvordan dette i givet fald skal ske. Endvidere vil straffuldbyrdelseslovens almindelige regler om magtanvendelse i givet fald finde anvendelse også for brug af peberspray som magtmiddel. Det vil bl.a. betyde, at brug af peberspray skal ske i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet og skånsomhedsprincippet. Forsøgsordningen vil blive udformet sådan, at peberspray, herunder trussel om at bruge peberspray, f.eks. vil kunne anvendes i en situation, hvor institutionen ellers ville overveje at anvende tåregas eller stav og skjold mod

en indsat, som vil angribe personalet, når personalet forsøger at komme ind i den indsatte celle.

Det vil bl.a. blive fastsat, at før peberspray i givet fald tages i brug mod en person, skal den pågældende så vidt muligt orienteres om, at man har til hensigt at bruge peberspray, hvis ikke fængselspersonalets påbud efterkommes. Institutionen skal endvidere så vidt muligt og i fornødent omfang tilbyde at afhjælpe gener, der er forårsaget af, at en indsat har været udsat for peberspray. Desuden skal der straks gennemføres lægetilsyn efter anvendelse af peberspray, hvis det er nødvendigt.

Der vil endvidere blive fastsat regler om, at peberspray kun må bæres af personalet, hvis der foreligger en særlig risikosituation, hvor anvendelse af peberspray kan blive nødvendig, og i givet fald kan udlevering af peberspray kun ske med tilladelse fra institutionens leder eller den, der bemyndiges hertil. Dette svarer til, hvad der

i dag gælder vedrørende anvendelse af stav. Personalet i de institutioner, som i givet fald bliver omfattet af forsøgsordningen, vil blive undervist i brugen af peberspray, inden forsøgsordningen iværksættes.

Direktoratet for Kriminalforsorgen vil løbende følge erfaringerne med anvendelsen af peberspray med henblik på at kunne evaluere forsøgsordningen. På grundlag af erfaringerne fra forsøgsordningen vil der i givet fald blive taget stilling til, om peberspray bør indføres som et permanent magtmiddel i Kriminalforsorgen, og der vil i så fald blive fremsat et lovforslag om at tilføje peberspray i den udtømmende opregning i straffuldbyrdsloven af de magtmidler, som kan anvendes i Kriminalforsorgen.

Idet jeg i øvrigt henviser til lovforslaget og de ledsagende bemærkninger, skal jeg hermed anbefale lovforslaget til det Høje Tings velvillige behandling.